SOLUȚIA „KOSOVO“ ȘI APLICABILITAEA EI, PRIN ANALOGIE, LA CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Vitalie GAMURARI, doctor în drept, conferențiar universitar
Recenzent: **Nicolae OSMOCHESCU**, doctor în drept, profesor universitar

Apres 15 ans d'indépendence, la République de Moldova se confronte à un conflit congelé, qui pose beaucoup de questions. Aujourd'hui, de plus en plus, on parle de l'aplicabilité de la solution „Kosovo“ dans ce conflit. Mais les origines de ces conflits sont differentes. Le conflit du „Kosovo“ c'est un conflit inter-étnique, en même temps que le conflit de le „Transnistrie“ c'est un conflit d'ordre politic.

La aniversarea a 15 ani de independență, Republica Moldova se ciocnește, la fel ca și alte state din componența ex-URSS, cu problema prezenței pe teritoriul său a unui conflict „înghețat“. Lipsa unui dialog constructiv dintre Chișinău și Tiraspol pe parcursul acestor ani, conflictul armat de pe Nistru din primăvara anului 1992, implicarea *de facto*, în mod imparțial, a unui stat terț în acest conflict, au dus la aceea, că Republica Moldova nu are un obiectiv bine determinat la moment privind modul de reglementare a acestui conflict. Vectorul european, declarat de autoritățile de la Chișinău, nu poate fi nicidecum atins în lipsa reglementării acestui conflict. Pe de altă parte, apropierea frontierelor Uniunii Europene de la 01.01.2007 poate fi un imbold serios pentru aplanarea conflictului, inclusiv prin implicarea directă a Uniunii Europene.

Conflictul „transnistrean“ este un conflict pur politic, născut din doctrina Lukianov în ultimii ani de existență a URSS. Analogia făcută în ultimul timp cu soluția „Kosovo“ sau cazul Montenegro este incorectă. În primul rând, această soluție a fost adoptată pentru ex-Yugoslavia, stat care pe parcursul anilor '90 ai secolului XX s-a ciocnit cu o serie de conflicte non-internaționale și internaționale inter-etnice, cu un nivel de cruzime deosebit. Destrămarea Yugoslaviei și nivelul de intensificare a conflictelor armate au avut o importanță majoră și au preocupat întreaga comunitate internațională. Drept exemplu pot servi o serie de rezoluții adoptate de Consiliul de Securitate pe parcursul acestor ani, prin care se recunoștea că situația creată prezintă un pericol real pentru pacea și securitatea internațională, competență ce aparține Consiliului de Securitate, prevăzută de Capitolul VII al Cartei ONU.[1]

Un alt exemplu poate servi rezoluția № 827 din 1993[2] a Consiliului de Securitate, în baza căreia pentru prima dată în istorie, cu excepția Tribunalelor militare de la Nürnberg și Tokyo, a fost creat un Tribunal internațional, în scopul atragerii la

1 www.icj-cij.org/cijwww/cdocumentbase/unchart. pdf
2 www.un.org/french/docs/sc/1993/res827f.pdf

răspundere a persoanelor ce au comis crime internaționale în timp de conflict armat. Tribunalul internațional pentru urmărirea penală a persoanelor responsabile de comiterea încălcărilor grave a dreptului internațional umanitar pe teritoriul ex-Yugoslaviei din 1991 a fost creat prin rezoluția № 827 a Consiliului de Securitate din 25 mai 1993. Statutul său a fost inițial publicat ca Anexă la Raportul Secretarului general conform p.2 al Rezoluției № 808 (1993) a Consiliului de Securitate (UN Doc. S/25704. 1993).[1] Nu ne axăm asupra caracterului legal al creării și al funcționării acestui Tribunal, aceasta fiind o problemă de alt gen, argumentul este că, pentru prima dată, în baza unei interpretări largi a prevederilor Capitolului VII al Cartei ONU, Consiliul de Securitate a creat o instanță cu caracter internațional, în scopul de a judeca naționalii unui stat, ce au comis crime internaționale într-un conflict armat, conflict ce în mare măsură a avut un caracter non-internațional.

Rezoluția Consiliului de Securitate № 1199 din 1998 s-a expus în mod expres asupra faptului că criza umanitară, creată în regiunea Kosovo de către autoritățile de la Belgrad, prezintă un pericol real pentru pacea și securitatea din regiune.[2] Consiliul de Securitate a ajuns la concluzia că au avut loc multiple încălcări ale drepturilor omului și a dreptului internațional umanitar, atrăgând atenția asupra necesității respectării drepturilor tuturor locuitorilor din Kosovo.

Acțiunile Armatei de Eliberare din Kosovo au dus la crearea unei situații extrem de complexe, care a necesitat intervenția ONU, apoi a NATO, scoaterea provinciei de sub controlul Yugoslaviei și trecerea ei sub control internațional; la fel, acțiunea Armatei de Eliberare din F.R.I. Macedonia a determinat intervenția NATO și realizarea unui acord care se dorește a fi favorabil albanezilor din F.R.I. Macedonia.

La 10 iunie 1999, Consiliul de Securitate a ONU propusese un plan de pace și adoptase Rezoluția № 1244 (1999). Principiile de bază ale acestui acord constau în retragerea forțelor sârbe și reîntoarcerea refugiaților. Armata de Eliberare a Kosovo (KLA) și alte grupe armate albaneze trebuiau să înceteze imediat orice acțiune ofensivă și să respecte dispozițiile ce se referă la demilitarizare. Forța internațională de menținere a păcii în Kosovo (KFOR) trebuia să asigure respectarea acestui acord.

Rezoluția № 1244 (1999) a decis instaurarea Misiunii Interimare a Națiunilor Unite în Kosovo (MINUK), reafirmând suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Federale Yugoslavia, fixate în acordurile de la Rambouillet (Anexa 1, articolul 9-c). MINUK este condus la moment de Michael Steiner (Germania), reprezentant special al Secretarului general a ONU, care i-a urmat pe Hans Haekkerup (Danemarca) și Bernard Kouchner (Franța).[3]

La momentul creării sale, MINUK era compus din patru piloni: Înaltul Comisariat al ONU pentru Refugiați (ICNUR); Organizația Națiunilor Unite (ONU); Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) — cu funcția de reconstruire

1 www.un.org/icty/legaldoc-f/index-f.htm
2 www.un.org/french/docs/sc/1998/res1199f.pdf
3 www.un.org/french/peace/kosovo/peges/kosovo1.htm

a instituțiilor — și, în final, Uniunea Europeană. Referindu-ne la OSCE, constatăm că Misiunea de Verificare a Kosovo a fost creată la 9 iunie 1999 prin decizia № 305 din 01 iulie 1999 a Consiliului Permanent al OSCE, care a decis că OSCE va face parte din MINUK.[1] ICNUR, la moment, nu mai face parte din MINUK. Între timp, rolul său a demarat parțial, atenționându-se asupra acțiunilor ce se desfășurau în F.R.I. Macedonia și care întruneau un flux de refugiați etnici albanezi spre regiunile Tetovo și Skopje. Din punct de vedere administrativ, Kosovo a fost divizată în cinci zone. Regiunea Mitrovica/Mitrovice (nord) se află sub controlul forțelor franceze; cea din Prishtine/Pristina (centru) sub controlul forțelor britanice; Peje/Pec (vest) sub controlul forțelor italiene; Prizren/Prizren (sud) sub controlul german și regiunea Gjilan/Grjilane (est) sub controlul forțelor americane. Unele localități, în baza unor acorduri încheiate, sunt plasate sub controlul forțelor ce nu fac parte din NATO.

Modalitățile de intervenție a KFOR în Kosovo au fost precizate prin Acordurile de la Rambouillet și Acordul Tehnico-Militar din 3 iunie 1999.[2] Prezența NATO — aproximativ 40.000 de militari amplasați în Kosovo — are ca scop menținerea stabilității în regiune, pentru a nu admite violarea drepturilor omului, în timp ce însăși intervenția a fost obiectul unor contestări foarte serioase.

Uneori, forțele NATO anexau pământuri kosovare, în scopul de a-și instala bazele militare, fără a recompensa proprietatea ridicată. Numeroși kosovari de origine albaneză, suspectați de a fi membri ai KLA din Presevo Medvedja Bujanovac (UCPMB) — activi în valea Presevo, situată în sud-estul Kosovo — sunt reținuți în mod regulat și deținuți în închisori militare perioade îndelungate, în mod nelegitim. În Kosovo NATO este rege și în ce privește interpretarea drepturilor sale, în virtutea principiului de menținere a păcii, a securității și ordinii publice. Aprecierea acestor noțiuni este lăsată la discreția forțelor prezente în regiune. Drept exemplu poate servi o localitate din regiune, populația căreia este creată în egală măsură din etnici sârbi și albanezi, unde în mod regulat aveau loc violări inter-etnice, care a fost totalmente blocată de forțele KFOR, ce pretindeau că asigură securitatea locuitorilor. În rezultat, ultimii s-au văzut blocați timp de câteva zile, fiind lipsiți de dreptul de a se deplasa. Într-un asemenea caz, ne punem întrebarea — sunt oare într-adevăr necesare și proporționale măsurile luate pentru a fi atribuite la problemele de securitate? Putem, în egală măsură, cita și cazul unui soldat condamnat de un tribunal militar pentru violarea și omorul unei tinere kosovare de origine albaneză de 12 ani, într-o zi de piață în localitatea Viti/Vitina.[3]

Între Serbia și Kosovo, în baza articolului IV paragraful 2-a a Capitolului 7 a Acordurilor de la Rambouillet, reafirmat prin articolul I-3-a a Acordului Tehnico-Militar din 3 iunie 1999, a fost creată o zonă de securitate demilitarizată de cinci km.[4]

---

1 www.osce.org/documents/pc/1999/07/2577_fr.pdf

2 www.un.org/french/peace/kosovo/peges/kosovo1.htm

3 Viti/Vitina este o localitate situată în regiunea Gjilan / Gnjilane, la sud-estul Kosovo. Acest incident, ce a avut loc în luna iulie 2000 a fost pe larg discutat de mas media occidentală.

4 www.un.org/french/peace/kosovo/peges/kosovo1.htm

Această zonă tampon era folosită de extremiștii kosovari albanezi ai UCPMB în scopuri ce contravin statutului regiunii. Între timp, NATO a propus acestei miliții să depună armele la 24 mai 2001 și a redus zona de la 5 la 3 km. Cu această ocazie unii soldați nu au ezitat să aplice confiscarea armelor la propria inițiativă. La finele lunii august, această zonă, supravegheată de KFOR, a fost din nou redusă, de această dată la mai puțin de 1 km. Este interesant să notăm că presa susținută de kosovarii albanezi, precum și numeroși kosovari etnici albanezi, utilizează expresia „sud-estul Kosovo" — *juglindja e Kosoves* — pentru a desemna această zonă tampon, valea Presevo și, în principiu, este de ajuns să privim harta regiunii, pentru a conștientiza faptul că această vale face parte integrantă din Serbia. Cele menționate permit constatarea — doar timpul, probabil, va aprecia corectitudinea celei spuse.

Astăzi statutul regiunii Kosovo, în principiu, este reglementat doar de Rezoluția №1244 din 10 iunie 1999, regiune ce constituie, în baza textului numit, parte integrantă a Serbiei, fapt ce a fost deja afirmat prin articolul Capitolului VII al Acordurilor de la Rambouillet. Apartenența regiunii Kosovo la Serbia este în mod regulat ignorată de numeroși kosovari etnici albanezi, care susțin ideea de independență a provinciei date.

Conflictul din Kosovo s-a răspândit la un moment și asupra F.R.I. Macedonia, unde o treime din populație este de origine etnică albaneză. Această extindere a conflictului a fost prevăzută din timp de unii analiști.[1] Această extindere putea ea însăși să genereze o explozie în Balkani, în special în Montenegro, unde se află o puternică minoritate albaneză. Problema statutului Montenegro și a impactului său asupra statutului Kosovo a fost la fel ridicată de mai multe ori.[2] Rezultatele alegerilor în Parlamentul montenegrean din 22 aprilie 2001 n-au permis adepților independenței de a acumula numărul necesar de voturi pentru a-și înainta proiectul. Acest lucru a fost efectuat mai târziu, în 2006, când asupra chestiunii independenței Montenegro, pusă în discuție la referendum, majoritatea alegătorilor s-au expus pro. Unii autori susțineau ideea cum că, în caz de independență a Montenegro, Serbia nu poate fi considerată succesor al Republicii Federale Yugoslavia, iar statutul Kosovo va putea fi remis pentru o revizuire.[3]

Guvernul sârb a lui Kostunica, puternic susținut de Rusia, de la bun început s-a opus oricăror discuții ce se referă la o eventuală separare a regiunii Kosovo de Serbia. Serbia, care a rezistat Imperiile Otoman și Austro-Ungar, apoi regimurile lui Hitler și Stalin, cu greu acceptă prezența forțelor internaționale pe teritoriul său, considerându-le drept ocupație străină și un atentat la suveranitatea națională și integritatea teritorială.

Cadrul constituțional pentru un guvern provizoriu de autodeterminare, adoptat la 15 mai 2001, prin regulamentul 2001/9 al MINUK, în urma mai multor săptămâni

---

1 KISSINGER Henry A. „Doing injury to History". Newsweek, 5 avril 1999. http://www.keepmedia.com/pubs/Newsweek/1999/04/05/315522

2 „Montenegro: Setting for Independence?". ICG Balkans Report, n 107, 28 mars 2001.

3 CERF E. „Le Kosovo, L'OTAN et les droits de l'homme". — Actualité et Droit International, octobre 2001. (http://www.ridi.org/adi).

dificile de negocieri între reprezentanții politici și interlocutorii internaționali, au prevăzut alegerea a 120 de reprezentanți în Adunarea Kosovo la 17 noiembrie 2002, inițial pentru o perioadă de trei ani (din aceste 120 de locuri, 20 sunt rezervate minorităților: 10 pentru sârbii kosovari și 10 pentru alte minorități). Toate minoritățile sunt încurajate să se înregistreze pentru a-și putea exprima votul în cadrul unei populații compuse practic la 95% din etnici albanezi.

Prezența forțelor multinaționale în Kosovo, în principiu, nu este limitată în timp, la fel ca și forțele multinaționale din Bosnia Herzegovina, care și-au diminuat efectivele pe parcurs. Un alt exemplu poate servi prezența forțelor NATO în F.R.I. Macedonia, prezență determinată la început pe un termen de o lună.

Retragerea comunității internaționale din Balkani nu poate fi acceptată în cazul unei situații caracterizate prin violență. Prezența sa permite de a menține o oarecare stabilitate în regiune și de a participa la promovarea unei economii de piață, indispensabilă viabilității oricărei societăți.

În Kosovo, implicarea forțelor NATO a avut un obiectiv umanitar, menționat de nenumărate ori în rezoluțiile Consiliului de Securitate a ONU, ce a pus capăt unui eventual masacru al populației de origine albaneză, iar în Montenegro, la petrecerea referendumului au fost respectate standardele democratice și normele de drept internațional și național, scrutinul având un caracter deschis și democratic.

Referendumul, ce a avut loc în Serbia în noiembrie 2006, s-a expus clar asupra viziunii sârbilor privind viitorul statut al Kosovo.[1] Este greu de prevăzut, că kosovarii vor lua în considerație rezultatele scrutinului dat, însă ignorarea din partea comunității internaționale a poziției Serbiei în această problemă poate duce la crearea unui nou focar în Europa de Sud-Est, rezultatele căruia vor fi imprevizibile.

Nici una din soluțiile menționate nu poate fi aplicată la soluționarea cazului „transnistria". Interesul sporit în jurul așa numitului „referendum" în mas media rusă, a avut mai mult efectul atenționării opiniei publice vis-a-vis de situația critică din zonă, ce rămâne nesoluționată o perioadă îndelungată.

Un teritoriu, *de facto,* aflat sub regim de ocupație, necesită o perioadă de tranziție, stabilită cu participarea părților cointeresate și a observatorilor internaționali, în urma căreia poate fi determinat viitorul statut al acestei regiuni. În plus, acest statut trebuie stabilit cu participarea tuturor cetățenilor statului și nu doar a unei părți. Iată doar un exemplu. Populația Irlandei de Nord, care la începutul secolului XX trebuia să-și expună poziția vis-a-vis de viitorul acestei regiuni, era constituită din 40% — catolici și 60% — protestanți. Marea Britanie, care a organizat acest referendum, a ignorat poziția irlandezilor din Irlanda, fapt ce a dus la izbucnirea unui conflict sângeros între catolici și protestanți — conflict ce nu este soluționat până în prezent.

Nici o normă de drept internațional nu prevede dreptul unui grup de oameni să se separe de stat, excepție constituind dreptul popoarelor de a dispune de ele însele, îndreptat împotriva sistemului colonialist, ce a avut ca scop eliberarea popoarelor

1 http://fr.bluewin.ch/infos/index.php/international/i/20061028:brf010

Africii și Asiei de sub regimul colonial. Drept exemplu poate servi atât teoria dreptului internațional, cât și practica judiciară internațională. În spețele *Barcelona Traction Light and Power Company* din 05.02.1970[1] și *Timor Oriental* din 30.06.1995[2], Curtea Internațională de Justiție a recunoscut că acest principiu are caracter de normă *erga omnes*, fiind aplicat în cazul, în care poporul ce locuiește pe teritoriul său este totalmente lipsit de posibilitatea de a participa la conducerea statului.

La etapa contemporană, acumulându-se o practică și o teorie bogată în acest domeniu, autodeterminarea popoarelor este interpretată mai strict decât în trecut; sunt stabilite unele criterii internaționale bine determinate referitoare la această problemă. Rolul decisiv în interpretarea contemporană a naturii juridice a principiului autodeterminării popoarelor îi revine ONU. Pe parcursul anilor, autodeterminarea popoarelor este interpretată prin prisma ritmului sporit al dezvoltării relațiilor internaționale.

Prezintă interes poziția unuia din membrii subcomisiei ONU pentru prevenirea discriminării și protecția minorităților, profesorului norvegian A. Eide. D-lui susține că dreptul popoarelor de a dispune de ele însele, exprimat prin dreptul la separare, este inferior principiului integrității teritoriale, în condițiile, în care statul asigură egalitatea popoarelor, iar în componența Guvernului sunt incluși reprezentanți ai întregii populații, în lipsa discriminări rasiale sau religioase. A. Eide atenționează, că esența principiului dat este dreptul populației de a participa la conducerea statului. În caz că Guvernul nu creează condiții favorabile pentru participarea la acest proces a reprezentanților tuturor popoarelor și păturilor sociale, problema ce ține de dreptul popoarelor de a dispune de ele însele devine mai stringentă.[3]

Drept exemplu al neaplicării dreptului popoarelor la autodeterminare, poate servi situația creată în Cipru. Declararea Republicii Turcești a Ciprului de Nord la 15.11.1983 de către liderii comunității turcești din Cipru, nu are nimic comun cu autodeterminarea. În primul rând, în cazul Ciprului comunitatea turcă nu este privită drept minoritate turcă. O parte a populației care are rădăcini naționale comune cu majoritatea populației altui stat nu are dreptul la autodeterminare.[4] Ea poate pretinde doar la acordarea garanțiilor privind protecția limbii, culturii, tradițiilor naționale. În al doilea rând, comunitatea turcă este considerată parte componentă a poporului cipriot, integritatea căruia a fost menționată de mai multe ori de ONU. Dreptul la autodeterminare în acest caz aparține întregului popor cipriot. Consiliul de Securitate al ONU a declarat că hotărârea privind crearea statului turcesc cipriot nu este legitimă și s-a adresat statelor cu cererea de a nu-l recunoaște (Rezoluția № 541 din 18.11.1983[5] și Rezoluția № 550 din 11.05.1984[6]).

---

1 http://www.icj-cij.org/cijwww/cdecisions/csummaries/cbtsommaire700205.htm

2 http://www.icj-cij.org/icjwww/icases/ipa/ipa_ijudgments/ipa_ijudgment_19950630.pdf

3 Doc. ONU. E/CN. 4/Sub. 2/1992/37. 1 Juli 1992, pag. 35

4 ЧЕРНИЧЕНКО С.В. Теория международного права. Москва. Том II. Старые и новые теоретические проблемы. Москва. Издательство „НИМП“, 1999, pag. 184

5 www.un.org/french/docs/sc/1983/res541f.pdf

6 www.un.org/french/docs/sc/1984/res550f.pdf

Crearea unei autonomii poate avea loc doar în rezultatul unei libere exprimări a întregii populații, ce locuiesc acest teritoriu, inclusiv acei oameni, care din diverse motive, se află temporar în afara teritoriului dat. Exercitând dreptul la autodeterminare, orice popor sau națiune trebuie să se bazeze pe normele și principiile unanim recunoscute ale dreptului internațional și acele norme și principii constituționale, stabilite în conformitate cu normele și principiile dreptului internațional. Este foarte important, ca actele prin care este reglementată autonomia să delimiteze strict raporturile între autonomie și centru. Aceste reglementări vor prevedea competența autonomiei în domeniile politic, economic, relațiile naționale și culturale, inclusiv, dacă este posibil, dreptul de a încheia tratate internaționale, nivelul de reprezentare. Este vorba, în primul rând, de relațiile cu statele de frontieră. În conformitate cu principiile respectării suveranității de stat și dreptul popoarelor de a dispune de ele însele, regiunea autonomă poate încheia tratate în așa domenii: ca regimul de trecere a frontierei, comerțul, turismul, protecția mediului — care nu aduc prejudiciu intereselor statului.

Este firesc faptul că obligațiile internaționale asumate de către statul pe teritoriul căruia a fost proclamată autonomia sunt obligatorii și pentru organele formațiunii autonome, indiferent de faptul — au ele un caracter convențional sau cutumiar. Deciziile organelor formațiunii autonome, adoptate în limitele competenței, devin obligatorii pentru organele centrale. Cerințele legitime și interesele vitale ale autonomiei, competența organelor vor fi luate în considerație în scopuri economice, sociale, culturale pe teritoriul formațiunii autonome. În cazul divergențelor, privind competența organelor, diferendul va fi soluționat de un organ independent. Și-n sfârșit, statutul autonomiei nu poate fi modificat în mod unilateral și fără exprimarea acordului populației autonomiei în baza unui referendum echitabil.

Cele expuse constituie încă un argument la atenționarea necesității revenirii Chișinăului și Tiraspolului la dialog, cu implicarea activă a mediatorilor internaționali, pentru determinarea statutului regiunii din stânga Nistrului. La elaborarea acestui statut, piatra de temelie trebuie să constituie integritatea teritorială a Republicii Moldova, cu acordarea unui volum considerabil de drepturi și libertăți, inclusiv dreptul la autodeterminare, în cazul în care Republica Moldova își pierde calitatea de subiect de drept internațional. Așa de exemplu, printre drepturile și libertățile de bază trebuie să se constituie larga autonomie economică, luându-se în considerație specificul acestei regiuni. Printre facilități evidențiem dreptul de a avea reprezentanțele sale în străinătate, dar doar cu caracter strict economic, posibilitatea de a semna unele acorduri internaționale, ce nu contravin Constituției Republicii Moldova.

În așa fel, statutul regiunii din stânga Nistrului va corespunde doleanțelor cetățenilor Republicii Moldova, inclusiv locuitorilor din stânga Nistrului, în același timp nu va veni în contradicție cu prevederile dreptului internațional și legislația internă a Republicii Moldova.

Lucrarea a fost prezentată la 01.02.2007

ANEXĂ

KOSOVO REGION
The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply official endorsement or acceptance by the United Nations.
HUNGARY
CROATIA
ROMANIA
Belgrade
BOSNIA AND HERZEGOVINA
YUGOSLAVIA
KOSOVO
BULGARIA
ADRIATIC SEA
ALBANIA
THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA
ITALY
GREECE
Y U G O S L A V I A
S E R B I A
K O S O V O
MONTENEGRO
ALBANIA
THE FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA
Pristina
Prokuplje
Kosovska Mitrovica
Peć
Prizren
Uroševac
Gnjilane
Orahovac
Đakovica
Tetovo
Skopje
Kumanovo
Titov Veles
Gostivar
Kukës
Tropoje
Dukagjin
Kalimash
Krumë
Paci
Bajram Curri
Junik
Dečani
Streoc
Rausic
Vitomirica
Istok
Vrela
N. Selo
Durakovac
Rožaj
Tutin
Leposavić
Kuršumlija
Žitni Potok
Bojnik
Lebane
Lece
Ravna Banja
Ogošte
Kosovska Kamenica
Gnjilane
Novo Brdo
Janjevo
Kosovo Polje
Obilic
Marevce
Vučitrn
Podujevo
G. Lapaštica
Glavnik
Batlava
Orlane
Belo Polje
Propaštica
Nevoljane
Srbica
Klladernica
Rudnik
Rakos
Zubin Potok
Zvečan
Banjska
Lesak
Dren
Banja
Socanica
Jošanicka-Banja
Brus
Zlatari
Lepenac
Blace
Beloljin
Aleksandrovac
Rataje
Grcak
Usce
Pawlica
Raška
Lausa
Poljance
Čirez
Dobrosevac
Glogovac
Sicevo
Zlokucane
Klina
Iglarevo
Komorane
V. Belacevac
Lapušnik
Lipljan
Krajište
Krajmirovce
Mališevo
Drenovac
Vlaški
Brasaljce
Dobrcane
Štimlje
Blace
Suva Reka
Movljane
Požaranje
Žegra
Rajince
Biljača
Preševo
Miratovac
Vaksince
Tabanovce
Slupčane
Kačanik
Vitina
Šašare
Delekare
Grebno
Gatnje
Brod
Mušutište
D. Plešina
Vrbeštica
Koriša
Strpce
Mušnikovo
Hoča-Zagradska
Zur
Brodosavce
G.-Lubinje
Tearce
Šipkovica
Dragaš
Golema-Rečica
Želino
Dračevo
Restelica
Brod
Vrapčište
Čajle
Brodec
Žirovnica
Drenovac
Ratkovac
Rogovo
Damjane
V. Krusa
Pirane
Zrze
Erenik
Topluga
Paiski
Junik
Jablanica
Krajkane
Beli Drin
Lumbardhi i Prizrenit
Ljeni i Prezës
Lepenac
Vardar
Treska
Pčinja
Jug Morava
Toplica
Ibar
Sitnica
Jablanica
National capital
Regional capital
Town, village
International boundary
Republic boundary
Autonomous province boundary
Major road
Secondary road
Railroad
Airport
21° 00'
21° 30'
20° 30'
42° 30'
42° 00'
43° 00'
0 10 20 30 40 50 km
0 10 20 30 mi